

Στάσεις

attitude (n.)

1660s, "posture or position of a figure in a statue or painting," via French *attitude* (17c.), from Italian *attitudine* "disposition, posture," also "aptness, promptitude," from Late Latin *aptitudinem* (nominative *aptitudo*; see **aptitude**, which is its doublet).

Originally 17c. a technical term in art; later generalized to "a posture of the body supposed to imply some mental state" (1725). Sense of "a settled behavior reflecting feeling or opinion" is by 1837. Meaning "habitual mode of regarding" is short for *attitude of mind* (1757).

<https://www.etymonline.com/word/attitude>

Ορισμοί των στάσεων

Στάση είναι το συναίσθημα υπέρ ή κατά ενός ψυχολογικού αντικειμένου.

Thurstone (1931), στο Hogg & Vaughan (1995)

Στάση είναι μια νοητική και νευρική κατάσταση ετοιμότητας, οργανωμένη μέσα από την εμπειρία, που ασκεί μια κατευθυντική ή δυναμική επιρροή στην αντίδραση του ατόμου προς όλα τα αντικείμενα και τις συνθήκες με τις οποίες αυτό σχετίζεται.

Allport (1935), στο Hogg & Vaughan (1995)

Στάση είναι ο βαθμός θετικού ή αρνητικού συναισθήματος που συνδέεται με ένα ψυχολογικό αντικείμενο.

Edwards (1957), στο Hogg & Vaughan (1995)

Στάσεις είναι αντιδράσεις που τοποθετούν «αντικείμενα της σκέψης» σε «διαστάσεις κρίσης».

McGuire (1985), στο Howitt et al. (1989)

Στάσεις είναι διαρκείς, γενικές αξιολογήσεις ανθρώπων (συμπεριλαμβανομένου και του εαυτού), αντικειμένων ή ζητημάτων.

Petty & Cacioppo (1986), στο Hogg & Vaughan (1995)

Στάση είναι μια ψυχολογική τάση που εκφράζεται αξιολογώντας μια συγκεκριμένη οντότητα με κάποιο βαθμό ευμένειας ή δυσμένειας... Η αξιολόγηση αναφέρεται σε όλες τις κατηγορίες αξιολογικής αντίδρασης, φανεράς ή συγκαλυμμένης, γνωστικής, συναισθηματικής ή συμπεριφορικής.

Eagly & Chaiken (1993), στο Hewstone & Stroebe (1996)

Έννοιες που σχετίζονται με τις στάσεις (Hogg & Vaughan, 2010)

Αξίες. Έννοια ανώτερης τάξης που θεωρείται ότι παρέχει μια δομή για την οργάνωση των στάσεων.

Ιδεολογία. Ένα συστηματικά αλληλένδετο σύνολο πεποιθήσεων, πρωταρχική λειτουργία των οποίων είναι η ερμηνεία.

Κοινωνικές αναπαραστάσεις. Συλλογικά ανεπτυγμένες ερμηνείες μη οικείων και περίπλοκων φαινομένων που τα μετατρέπουν σε οικεία και απλή μορφή.

Λειτουργίες των στάσεων (Hewstone κ.ά., 2020)

Ψυχολογικές ανάγκες που καλύπτονται από τις στάσεις

1. Λειτουργία εκτίμησης αντικειμένου: Μηχανισμός εξοικονόμησης ενέργειας
2. Ωφελμιστική λειτουργία: Μεγιστοποίηση αμοιβών και ελαχιστοποίηση τιμωριών
3. Λειτουργία κοινωνικής προσαρμογής: ταύτιση με αρεστούς άλλους
4. Λειτουργία άμυνας του εγώ: προστασία της αυτοεκτίμησης
5. Λειτουργία έκφρασης αξιών

Μέτρηση των στάσεων: Κλίμακες αυτο-αναφοράς

1. Κλίμακες του Thurstone (1928)

Πόσο ευνοϊκός/ή	Αξία σε κλίμακα 11 βαθμών	Στάση απέναντι στην αντισύλληψη	
		Θέμα	
Ελάχιστα ευνοϊκός/ή	1.3	Η χρήση αντισύλληψης θα πρέπει να τιμωρείται από το νόμο	
	3.6	Η αντισύλληψη είναι ηθικά λανθασμένη παρά τα πιθανά οφέλη	
Ουδέτερος/η	5.4	Η αντισύλληψη έχει πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα	
	7.6	Η αντισύλληψη είναι ένα νόμιμο μέτρο για την υγεία	
	9.6	Η αντισύλληψη είναι η μόνη λύση σε πολλά κοινωνικά προβλήματα	
Πάρα πολύ ευνοϊκός/ή	10.3	Δεν θα πρέπει μόνο να επιτρέπουμε αλλά και να επιβάλλουμε τον περιορισμό του μεγέθους της οικογένειας	

(Hogg & Vaughan, 1995)

2. Κλίμακες του Likert (1932)

Θέμα	Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Αναποφάσιτος/η	Διαφωνώ	Διαφωνώ ριζικά
Η γεωργία είναι ένα πολύ καλό επάγγελμα	----	----	----	----	----
Η γεωργία είναι μια σκληρή και χωρίς ενδιαφέρον δουλειά	----	----	----	----	----
Είναι τρομερό να είναι κανείς γεωργός για όλη του τη ζωή	----	----	----	----	----
Το αγρόκτημα είναι ένα θαυμάσιο μέρος για να ζει κανείς	----	----	----	----	----
Η ανεξαρτησία της αγροτικής ζωής με ενθουσιάζει	----	----	----	----	----
Είναι σκληρή η δουλειά στο αγρόκτημα	----	----	----	----	----

(Hogg & Vaughan, 1995)

3. Κλίμακες κοινωνικής απόστασης του Bogardus (1925)

https://brocku.ca/MeadProject/Bogardus/Bogardus_1925b.html

https://brocku.ca/MeadProject/Bogardus/Bogardus_1925c.html

https://www.amnestyusa.org/files/amnesty_refugees_welcome_survey_globescan_topline_report_may2016.pdf

4. Κλίμακες του Guttman (1944)

Πόσο αποδεκτό	Θέμα	Στάση απέναντι σε εθνοτικά μικτές κατοικίες	
Ελάχιστα	Γενικά, οι άνθρωποι θα πρέπει να μπορούν να ζουν όπου θέλουν. Τα κτηματομεσιτικά γραφεία δε θα πρέπει να κάνουν διακρίσεις εις βάρος μειονοτικών ομάδων. Οι τοπικές αρχές θα πρέπει ενεργά να στηρίζουν την ιδέα της ανοιχτής κατοικίας. Θα πρέπει να υπάρχει ένα δημοτικό συμβούλιο που να εξετάζει περιπτώσεις ακραίων διακρίσεων σε σχέση με την κατοικία.		
Πάρα πολύ	Θα πρέπει να υπάρχουν νόμοι για την επιβολή της εθνοτικά μικτής κατοικίας.		

(Hogg & Vaughan, 1995)

5. Κλίμακες σημασιολογικής διαφοροποίησης του Osgood (1957)

Καλός	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	Κακός
Ευχάριστος	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	Δυσάρεστος
Καθαρός	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	Βρώμικος
Φιλικός	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	Εχθρικός

(Hewstone et al., 1996)

Θεωρίες γνωστικής συνέπειας

(δίνουν έμφαση στο γεγονός ότι οι άνθρωποι προσπαθούν να διατηρήσουν εσωτερική συνέπεια, τάξη και συμφωνία μεταξύ των διαφόρων αντιλήψεών τους)

Η θεωρία της γνωστικής ασυμφωνίας (cognitive dissonance)

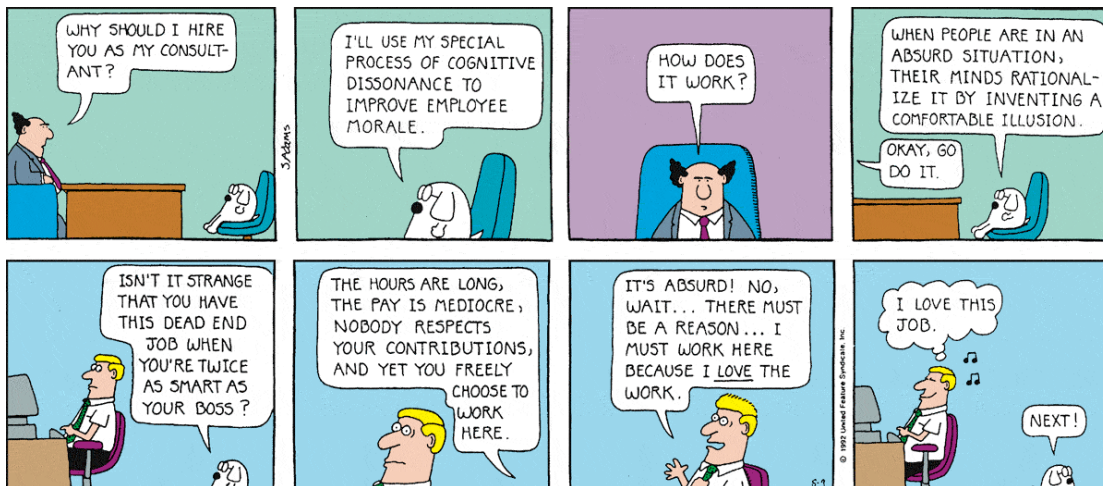
Festinger et al. (1956) *When prophecy fails: A social and psychological study of a modern group that predicted the destruction of the world.*

Πείραμα Festinger & Carlsmith (1959)

Ασυμφωνία που δημιουργείται μετά από συμπεριφορά αντίθετη προς τις στάσεις

Πείραμα Brehm (1956)

- Ασυμφωνία κατόπιν απόφασης
  - Η ασυμφωνία που δημιουργείται αφού κάποιος λάβει μια απόφαση, η οποία συνήθως μειώνεται ενισχύοντας την ελκυστικότητα της εναλλακτικής που έχει επιλεγεί και υποτιμώντας τις εναλλακτικές που απορρίφθηκαν

Dilbert by Scott Adams – Cognitive dissonance

Στάσεις και συμπεριφορά

Πρώτη γενιά ερευνών: Αν σχετίζονται οι στάσεις με τη συμπεριφορά

Έρευνα LaPiere (1934)

Δεύτερη γενιά ερευνών: Ποιες είναι οι συνθήκες και οι παράγοντες που καθορίζουν το μέγεθος της επίδρασης των στάσεων στη συμπεριφορά (σθένος των στάσεων)

Ο τρόπος διαμόρφωσης της στάσης

Η βεβαιότητα/εμπιστοσύνη στη στάση

Η ποσότητα πληροφοριών

Η αμφιθυμία

Η ακρότητα

Η προσβασιμότητα

Η προσωπική εμπλοκή

Η χρονική σταθερότητα

Το προσωπικό συμφέρον

Χαρακτηριστικά προσωπικότητας (ανάγκη λογισμού, αυτο-επιτήρηση)

Τρίτη γενιά ερευνών: Με ποιο τρόπο οι στάσεις επηρεάζουν τη συμπεριφορά

Η θεωρία της λογικής πράξης (*reasoned action*)

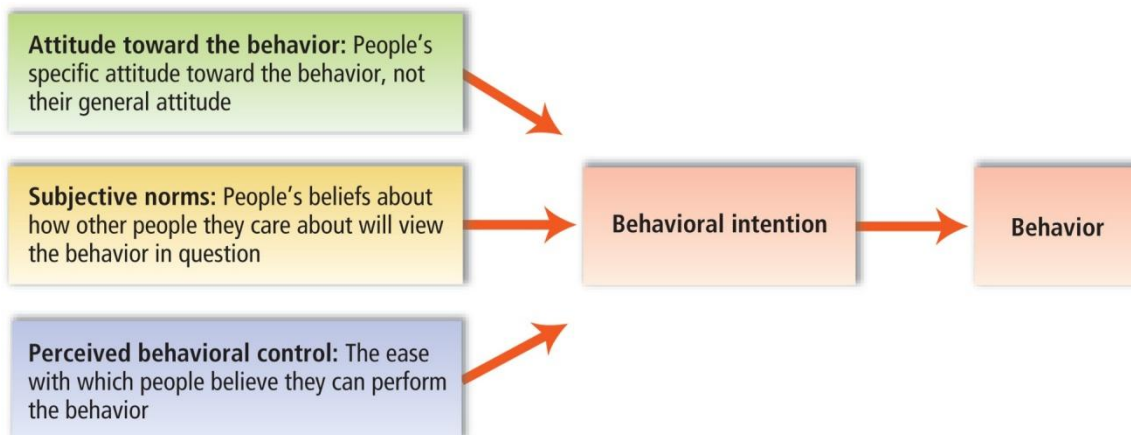
Παράγοντες που δημιουργούν πρόθεση για συμπεριφορά

Στάση απέναντι στη συμπεριφορά (συμπεριφορικές πεποιθήσεις και αξιολόγηση)

Υποκειμενικός κοινωνικός κανόνας (κανονιστικές πεποιθήσεις και κίνητρα συμμόρφωσης)

Η θεωρία της προσχεδιασμένης συμπεριφοράς (*planned behaviour*)

Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, οι καλύτεροι προβλεπτικοί παράγοντες των προσχεδιασμένων, σκόπιμων συμπεριφορών των ανθρώπων είναι οι συμπεριφορικές τους προθέσεις. Οι καλύτεροι προβλεπτικοί παράγοντες των προθέσεων τους είναι οι στάσεις τους απέναντι σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, οι υποκειμενικές νόρμες και ο προσλαμβανόμενος έλεγχος της συμπεριφοράς (Προσαρμογή από Ajzen, 1985)

Το μοντέλο της αυτόματης ενεργοποίησης των στάσεων (*automatic attitude activation*)

Προσβασιμότητα στη στάση

Κοινωνικοί κανόνες

Το μοντέλο MODE (*motivation and opportunity as determinants*)

Κίνητρα

Δυνατότητα επεξεργασίας των διαθέσιμων πληροφοριών

Αλλαγή στάσεων

Όταν αλλάζουν οι στάσεις, αυτό συμβαίνει συχνά ως απόρροια κοινωνικής επιρροής.

Συμπεριφορικές θεωρίες

Πειράματα κλασικής εξαρτημένης μάθησης

Πειράματα συντελεστικής μάθησης

Η θεωρία της κοινωνικής κρίσης (social judgement)

Οι προϋπάρχουσες στάσεις λειτουργούν ως «άγκιστρο» (anchor)

Πειστική επικοινωνία και αλλαγή στάσεων (Hovland et al., 1953, κυρίως σε σχέση με τη μαζική επικοινωνία)

- Ένα μήνυμα (π.χ. μια ομιλία ή μια διαφήμιση στη τηλεόραση) υπέρ μιας συγκεκριμένης τοποθέτησης σε ένα ζήτημα
- Πώς θα κατασκευάσουμε ένα μήνυμα έτσι ώστε να αλλάξει τις στάσεις των ανθρώπων;
- Προσέγγιση του Yale για την Αλλαγή Στάσεων
  - Η μελέτη των συνθηκών κάτω από τις οποίες οι άνθρωποι είναι πιο πιθανό να αλλάξουν τις στάσεις τους αποκρινόμενοι σε πειστικά μηνύματα
    - “Ποιος λέει τι σε ποιον.”
      - Ποιος: Η πηγή της επικοινωνίας
      - Τι: Τη φύση της επικοινωνίας
      - Σε ποιον: Τη φύση του ακροατηρίου

Το μοντέλο πιθανότητας λεπτομερούς επεξεργασίας της αλλαγής στάσεων (elaboration likelihood model of attitude change)

Κεντρική οδός της πειθούς (central route to persuasion)

- Όταν οι άνθρωποι έχουν το κίνητρο και την ικανότητα να δώσουν προσοχή στα επιχειρήματα της επικοινωνίας

Περιφερειακή οδός της πειθούς (peripheral route to persuasion)

- Όταν οι άνθρωποι δε δίνουν προσοχή στα επιχειρήματα αλλά αντ' αυτού πείθονται από επιφανειακά χαρακτηριστικά

Συστηματικο-Ευρετικό Μοντέλο αλλαγής στάσεων (Systematic-Heuristic Model of attitude change)

- Μια ερμηνεία των δύο τρόπων με τους οποίους η πειστική επικοινωνία μπορεί να προκαλέσει αλλαγή στάσεων
- Ο ένας τρόπος είναι:
  - Η συστηματική επεξεργασία της αξίας των επιχειρημάτων
- Ο δεύτερος τρόπος είναι
  - Όταν χρησιμοποιείται η περιφερειακή οδός
    - Η χρήση νοητικών συντομεύσεων (ευρετικές)
      - π.χ., “Οι ειδικοί έχουν πάντα δίκιο.”
    - Η χρήση των συναισθημάτων ως ευρετική (π.χ. το μήνυμα να προκαλεί φόβο)

Αντίσταση στα πειστικά μηνύματα

- Εμβολιασμός Στάσεων
  - Η θωράκιση των ανθρώπων απέναντι σε απόπειρες αλλαγής των στάσεών τους με την έκθεσή τους σε ήπιες εκδοχές των επιχειρημάτων ενάντια στην τοποθέτησή τους νωρίτερα
- Σε επιφυλακή για τοποθέτηση προϊόντων
- Αντίσταση στην πίεση των συνομηλίκων
- Η θεωρία της αναδραστικότητας (Reactance Theory)
  - Η κατανόηση ότι όταν οι άνθρωποι νιώθουν ότι απειλείται η ελευθερία τους να εκδηλώσουν μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, εγείρεται δυσανεξία πρόσφορη στην εκδήλωση αντίστασης, την οποία μπορούν να μειώσουν εκδηλώνοντας την απαγορευμένη συμπεριφορά

